

УДК 378.091.3:373.5.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2022.29.264354>

ЛЮДМИЛА СТЕПАНЕНКО

ORCID: 0000-0002-5508-2379

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ

ЛЮДМИЛА ПОПОВА

ORCID: 0000-0003-3764-3870

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ІНШОМОВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ

Стаття присвячена проблемі дослідження феномена наскрізних (трансверсальних) компетентностей у сучасних світових системах професійної підготовки майбутніх педагогів. Розглянуто погляди зарубіжних науковців на зміст понять «трансверсальна компетентність», шляхи формування наскрізних компетентностей у процесі становлення спеціалістів педагогічного профілю, роль іншомовної підготовки фахівців освітньої галузі в формуванні їх конкурентноспроможності в сучасних умовах. Робоче середовище XXI століття швидко змінюється. Постійний розвиток та модифікація міжнародного ринку праці, переорієнтація до вимог цифрової індустрії 4.0. створюють нагальну потребу в запровадженні наскрізних (трансверсальних) компетентностей в навчальні програми професійної підготовки фахівців в закладах вищої освіти. Основною метою інноваційних процесів є необхідність досягнення інтеграції та злиття наскрізних навичок у розробку спеціалізованих навчальних програм підготовки майбутніх спеціалістів до володіння іноземною мовою. Сучасна соціокультурна та освітня ситуація акцентує увагу на аналізі та конструюванні можливостей формування та розвитку трансверсальних компетентностей саме в процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів. Тому доцільно, щоб у процесі навчання з усіх програмних дисциплін відбувалось проектування відповідного освітнього іншомовного середовища, безперервне перетворення набутих знань і навичок у базові основи наскрізних компетенцій, які можна застосовувати незалежно від віку та діяльності. Крім того, слід враховувати, ставлення та очікування студентів у досягненні трансверсальних компетентностей, які має розвивати вища освіта. У сучасній освітній парадигмі загальний, рівень вимог до іншомовної підготовки вчителів рідного фаху збільшується, важливим показником в професійному зростанні учителя є його бажання та здатність до постійного навчання впродовж життя. Хоча трансверсальне навчання може бути складним та проблематичним, воно має позитивну динаміку, сприяє подальшій результативності в професійній діяльності педагога.

***Ключові слова:** трансверсальні (наскрізні) вміння, трансверсальна компетентність, професійна підготовка, професія вчителя, іншомовна підготовка, освітній простір, вища освіта*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Початок XXI століття було ознаменовано посиленням наукового інтересу до проблеми освіти дорослих як у європейському педагогічному дискурсі, так і у вітчизняному зокрема. Головною метою сучасних закладів вищої освіти наголошується формування культурно розвиненої, духовно творчої особистості, яка готова навчатись впродовж життя та легко адаптуватися до умов світового ринку праці, яка володіє іноземними мовами та впевнено орієнтується в інформаційному середовищі. Відповідно до нормативних документів, які регламентують зміст вищої освіти, цільові орієнтири підготовки майбутніх фахівців мають бути виражені у сформованості трансверсальних компетентностей, що передбачає переосмислення системного і цілісного результату професійної підготовки.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У науковій літературі детально обґрунтовано складники підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, але сучасні реалії соціальних та економічних сфер діяльності потребують нового підходу. На особливу увагу заслуговують праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, що присвячені витлумаченню поняття «трансверсальність» та особливостям процесу формування «трансверсальних компетентностей» в системі професійної підготовки в закладах вищої освіти, а саме: Європейська інтеграція і стратегія розбудови освітніх систем (Краєвська О.І., Матвієнко О.В.); формування трансверсальних компетентностей в професійній підготовці майбутніх фахівців галузі педагогічної освіти (Попова Л.М.); наскрізні компетентності: їх значення та процеси

навчання студентів вищих навчальних закладів (Sá, M.J., Serpa, S.); формування лінгвістичної компетентності вчителя іноземної мови (на прикладі мови) в системі навчання впродовж життя (Khomenko, O.; Buhinska; T., Terletska; L., Hladkoskok; L., Tanana, S.); студентська підготовка трансверсальних компетенцій в університеті Кордобі. (Serrano, R.M.; Romero, J.A.; Bello, M.J.; Pérez, J.D.); вплив формального та спільного або спільного оцінювання на набуття трансверсальних компетенцій у вищій освіті (Hortigüela Alcalá, D.; Palacios Picos, A.; López Pastor, V.); внесок трансверсальних компетенцій у підготовку спеціаліста з освітніх наук (Langa, C.) та ін.

Мета статті – розгляд процесу формування трансверсальних компетентностей в іншомовній професійній підготовці саме майбутніх педагогів, як вирішальної сили в реалізації реформаційних процесів освітнього простору України.

Завдання статті: здійснити короткий аналіз нормативно-законодавчої бази із зазначеної проблеми; з'ясувати сутність поняття «трансверсальність»; виявити та схарактеризувати шляхи формування феномена в системі професійної освіти майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу. Аналіз згаданих вище публікацій учених дозволяє стверджувати, що в сучасних реаліях розширення нових сфер співробітництва, формування навчального іншомовного середовища відіграє позитивну роль та сприяє пошуку нових форм професійної підготовки закладах вищої освіти. Необхідність становлення та запровадження трансверсальних компетентностей доведено еволюцією терміна на теренах освітнього процесу (Попова, 2022), та практичною імплементацією феномена в освітній процес (Hortigüela Alcalá, Palacios Picos, López Pastor, 2019; Langa, 2015; Sá, Serpa).

Важливим джерелом інформації для аналізу тенденцій запровадження трансверсальних компетентностей в освітні програми професійної підготовки фахівців в закладах вищої освіти та освітньої політики Європейського Союзу (ЄС) є установчі договори та нормативно-правові документи ЄС, аналітичні статті та офіційна інформація Представництва Європейського Союзу в Україні. У Договорі про створення Європейської економічної спільноти (*European Economic Community – EEC*), що отримало назву «Римські угоди» (*Treaties of Rome*), підписаному в Римі 25 березня 1957 року, не порушено питань освіти; у ньому визначено лише засади спільного ринку. Проте, у статтях 118 і 128 було окреслено дії, що стосувалися професійної освіти і підвищення кваліфікації.

Як наголошує науковець О. Краєвська, дослідники виокремлюють чотири головних типи спільних політик: *базові та вторинні, горизонтальні й секторальні*. Спільні політики ЄС формуються за різними моделями, а саме: 1) Спеціальний метод Співтовариства; 2) регулятивна модель ЄС; 3) багаторівнева система державного управління; 4) інтенсивне трансурядове співробітництво; 5) координація політики та визначення контрольних показників (Краєвська, 2011, с. 55). Вже самі назви розкривають змістове навантаження спільних політик. Відповідно до цих класифікацій, освітня політика ЄС належить до базових горизонтальних політик ЄС та формується відповідно до регулятивного методу (там само).

Роль ЄС полягає у сприянні розвитку якісної освіти шляхом заохочення держав-членів до співпраці та формується відповідно до принципу субсидіарності, який означає, що кожна країна ЄС несе цілковиту відповідальність за організацію своєї системи освіти. Протягом 1957-1992 років ЄС постійно намагався врегулювати питання освітньої політики через низку правових актів та спільних дій (Краєвська, 2011, с. 57). Прийняття Маастрихтського договору (*Maastricht Treaty*) у 1992 році, формально, відомого як «Договір про утворення Європейського Союзу», був переломним у галузі освітньої політики на європейському рівні. Освітній сектор на законодавчому рівні було включено до спільної стратегії, спрямованої на підготовку молоді до дорослого життя в ЄС. Статті 149 і 150 цього договору присвячено освіті та виробничій практиці.

Значна кількість важливих документів, пов'язаних з політикою освіти, продовжили дискусію про ефективний розвиток професійної освіти. Першою була видана «Зелена книга» (*Green Paper*) у 1993 році про європейський вимір в освіті, заохочувала країни-учасниці розглянути майбутні напрями освітньої політики на європейському рівні. В листопаді 1995 року було ініційовано випуск «Білої книги» (*White Paper*) про навчання та викладання. Подальше продовження дискусії з приводу освітньої політики завершилося прийняттям у 1997 році важливих документів: «Навчання в інформаційному суспільстві – план дій Європейської освітньої ініціативи, 1996-1998» та «До Європи знань. Амстердамський договір». У вересні 2000 року видано документ «Глобалізація освіти і навчання» (*Globalization of Education and Training*), підготовлений Комітетом з освіти і культури. Наступного року Єврокомісія прийняла «Меморандум освіти впродовж усього життя» (*A Memorandum of Lifelong Learning*). На сучасному етапі розвитку світового суспільства освіта дорослих розглядається саме у контексті популярної в загальній освітньої концепції, окресленої як навчання упродовж усього життя (*lifelong learning*). Іншими документами, що продовжили виокремлювати низку завдань, що постають перед закладами вищої освіти, були «План дій розвитку мобільності» (грудень, 2000), «План дій е-навчання» (травень, 2001) та «План дій розвитку навчання і мобільності» (січень, 2002). План розвитку європейської освіти, ухвалений

у лютому 2002 року на зібранні Освітньої ради (*European Commission's Education and Culture*), передбачає поліпшення якості та ефективності системи освіти, полегшення доступу до освіти для кожного та створення освітньої бази для зовнішнього світу. Починаючи з 2007 року Європейська Комісія об'єднала свої освітні та навчальні ініціативи в межах компетенцій Виконавчої Агенції з питань освіти, аудіовізуальних засобів та культури (*Education, Audiovisual & Culture Executive Agency (EACEA)*).

У 2009 році ЄС ухвалив нову стратегічну програму європейської співпраці в галузі освіти та навчання (*ET 2020*) до 2020 року. Вона замінила попередню програму *ET 2010*. Вона визначила потребу в тому, щоб навчання протягом усього життя та мобільність стали реальністю разом із освітою та професійним навчанням. системи краще реагують на зміни та світ у цілому.

У межах освітньої політики ЄС та програм зовнішньої допомоги Європейська Комісія впроваджує низку заходів у сфері освіти, які доповнюють внутрішні програми ЄС. Особливу увагу приділено саме системі вищої освіти, яка відіграє ключову роль у розвитку сучасного суспільства, сприяючи соціальному, культурному та економічному розвитку, популяризації загальноєвропейських етичних та культурних цінностей та підготовці лідерів майбутнього. Європейська Комісія впроваджує низку міжнародних програм співпраці у сфері вищої освіти, а саме (Краєвська, 2011, с. 60):

- Програма Темпус (*TEMPUS*) розроблено для надання допомоги соціальним й економічним перетворенням у країнах-партнерах. Програма Темпус сприяє розвитку в цих країнах систем вищої освіти шляхом максимально збалансованого співробітництва із партнерами з країн ЄС.

- Програма Еразмус Мундус (*Erasmus Mundus*) – програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти, яка спрямована на розвиток ЄС як всесвітнього центру досконалості освітнього процесу та посилення міжнародних зв'язків у сфері вищої освіти через підтримку високоякісних європейських магістерських курсів.

- Програма Жана Моне (*Jean Monnet Programme*) – освітня програма, мета якої полягає у підвищенні рівня знань та поінформованості суспільства в ЄС та поза його межами про питання європейської інтеграції, через стимулювання викладання, дослідницької діяльності та дискусій з питань (Краєвська, 2011, с. 60).

Європейська Комісія співпрацює з державами-членами ЄС, щоб підтримати та зміцнити розвиток ключових компетенцій, які включають знання, навички та ставлення, необхідні всім для самореалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активної громадянської позиції.

Рекомендація визначає вісім ключових компетенцій, необхідних для самореалізації, здорового та сталого способу життя, працевлаштування, активної громадянської позиції та соціальної інтеграції, а саме: *грамотність, багатомовність, обчислювальні, наукові та інженерні навички, цифрові та технологічні компетенції, навички міжособистісного спілкування та здатність засвоювати нові компетенції, активна громадянська позиція, підприємливість, культурна обізнаність і самовираження (Competences for Lifelong Learning...)*.

Освіта і наука у глобалізованому світі стали визначальним чинником розвитку системи професійної освіти з позицій трансверсальності, безальтернативним засобом сприяння модифікації форм і методів підготовки майбутніх фахівців. Інвестиції у розвиток людського потенціалу – найвагоміша і найефективніша модель взаємодії освіти та суспільства.

Наукові розвідки вчених різнобічно доводять необхідність переосмислення освітнього процесу, формування трансверсальних компетентностей в процесі професійної готовності до нових соціально-економічних реалій на міжнародному ринку праці.

Дослідник Яців С. в статті «Методичні аспекти процесу формування іншомовної компетентності майбутніх учителів англійської мови (у контексті “Загальноєвропейських рекомендацій”）」 виокремлює той факт, що «положення Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, основним завданням яких є формування у майбутнього фахівця комунікативної компетентності, тобто здатності і готовності здійснювати іншомовне міжособистісне, міжкультурне і професійне спілкування з носіями мови» (*Communication from the...*). Важливість іншомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя також визначають в своїх дослідженнях науковці Васільєва П. А., *Hortigüela Alcalá, D., Palacios Picos, A., López Pastor, V.*

Науковці Петренко В. О., Безугла І. В. приходять до висновку, що «при виборі педагогічної технології для формування трансверсальних компетентностей необхідно спиратися на такі критерії: *методологічний*, тобто відповідність організаційних форм, дидактичних методів і засобів методологічним основам; *суб'єктний*, тобто врахування психолого-педагогічної характеристики суб'єкта навчання – студента; критерії оптимізації (оптимальності)» (Петренко, Безугла, 2018, с. 3).

На думку дослідника Кошарної Н.В у сучасному педагогічному світі «існує значна кількість різних інтерпретацій іншомовної комунікативної компетентності. Цей термін може означати необхідний людині рівень сформованості досвіду міжособистісної взаємодії, щоб успішно функціонувати в

суспільстві з огляду на власні здібності й соціальний статус або володіння індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості» (Кошарна, 2015).

Науковці З. Серано (*Serrano, R.M.*), Дж. Ромеро (*Romero, J.A.*), М. Белло (*Bello, M.J.*), Дж. Перез (*Pérez, J.D.*) описують дослідницький проект, розроблений і проведений в Університеті Кордови протягом 2007-2008 навчального року, в якому взяли участь 2414 студентів. Мета полягала в необхідності з'ясувати думку студентів щодо їх розуміння наскрізних (трансверсальних) компетенцій (*Serrano, Romero, Bello, Pérez, 2011*).

Особливий акцент було зроблено на важливості фактора багатомовності, як важливої складової трансверсальних компетентностей в професійній підготовці майбутніх фахівців сфери педагогічної освіти.

Висновки. Формування трансверсальних компетентностей в системі професійної підготовки майбутніх педагогів в закладах вищої освіти спрямовано на формування та підвищення рівня іншомовної лінгвістичної компетенції, передбачає регулярне професійне вдосконалення впродовж життя; адаптація до нових технологій і педагогічних інновацій; урахування можливостей соціальних мереж; враховується задоволення індивідуальних освітніх та професійних потреб (аналітичні, комунікативні, міжкультурні, соціальні, цифрові контексти, що підлягають тісній взаємодії) тощо. Професійна здатність майбутнього педагога любого фаху досконало володіти іншомовним лінгвістичним інструментарієм набуває актуальної значущості в умовах конкуренції на сучасному міжнародному ринку праці. Перспективами подальших наукових розвідок у цьому напрямку можуть бути модернізація освітніх програм іншомовної підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі та вдосконалення механізму вимірювання та оцінки трансверсальних компетентностей в закладах вищої освіти на основі комплексного міждисциплінарного підходу.

Список використаних джерел

- Васільєва, П. А. (2020). Шляхи забезпечення ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності в майбутніх учителів початкової школи в коледжі. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*, 3 (36), II, 21-28.
- Горбунова, Л. (2016). Ключові компетенції у транснаціональному освітньому просторі: визначення та імплементація. *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 2 (19), 97-117.
- Кошарна, Н. В. (2015). Формування іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи в змісті дисципліни «наукова англійська мов». В кн. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (с. 132-138). Київ. Взято з <https://core.ac.uk/download/pdf/33691532>.
- Красевська, О. (2011). Освітня політика Європейського Союзу: становлення та механізми реалізації. *Вісник Львівського університету. Міжнародні відносини*, 28, 53-65.
- Матвієнко, О. В. (2003). Європейська інтеграція і стратегія розбудови освітніх систем. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. (LINGUAPAX–VIII). Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ*, 7, 126-131.
- Петренко, В. О., Безугла, І. В. (2018) Формування трансверсальних компетентностей в умовах закладу вищої освіти. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*, 1-4. Взято з http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19440/1/Petrenko_Bezugla%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%A5%D0%9D%D0%95%D0%A3%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%C2018
- Попова, Л. М. (2022). Екземпліфікація терміну «трансверсальність» у сучасному науковому просторі через призму підготовки майбутнього фахівця. *Інноваційна педагогіка*, 48, 2, 165-169. Взято з http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/48/part_2/32.
- Яців, С. (2021). Методичні аспекти процесу формування іншомовної компетентності майбутніх учителів англійської мови (у контексті “Загальноєвропейських рекомендацій”). *Молодь і ринок*, 7-8, 108-113. Взято з <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/242609/240561>
- Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems {SEC(2011) 1063 final}*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN>
- Competences for Lifelong Learning. Key competences*. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences>
- Developing future skills in higher education ET2020 – Peer Learning Activity (PLA)* (2016): European Commission report. Retrieved from <http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-futureskillsreporten>

- ECML think tank (2022): Transversal competences in foreign language education 8-9 February 2022 Report. The Council of Europe. Retrieved from <https://www.ecml.at/Portals/1/6MTP/project-hilden/documents/report-transversal-competences-EN>
- Hortigüela Alcalá, D., Palacios Picos, A., & López Pastor, V. (2019). The Impact of Formative and Shared or Co-Assessment on the Acquisition of Transversal Competences in Higher Education. *Assess. Eval. High. Educ.*, 44, 933-945.
- Khomenko, O., Buhinska, T., Terletska, L., Hladkoskok, L., & Tanana, S. (2021). Formation of linguistic competence of a foreign language teacher (on the example of language) in the system of lifelong learning. *Laplage em Revista (International)*, 7, 518-527. Retrieved from file:///C:/Users/Expert/Downloads/1040-Texto%20do%20Artigo-1703-2-10-20210703
- Langa, C. (2015). The contribution of transversal competences to the training of the educational sciences specialist. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, 180, 7-12.
- Sá, M. J., & Serpa, S. *Transversal Competences: Their Importance and Learning Processes by Higher Education Students*. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/3/126/htm>
- Serrano, R. M., Romero, J. A., Bello, M. J., & Pérez, J. D. (2011). Student Training in Transversal Competences at the University of Cordoba. *Eur. Educ. Res. J.*, 10, 34-52.
- Transversal competences in foreign language education*. (2022). Retrieved from <https://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2020-2023/Transversal-competencesinforeignlanguageeducation/Resources/tabid/5527/language/frFR/Default.aspx>

References

- Gorunova, L. (2016). Kliuchovi kompetentsii u transnatsionalnomu osvritnomu prostori: vyznachennia ta implementatsiia [Key competences in the transnational educational space: definition and implementation]. *Filosofiiia osvity. [Philosophy of Education]*, 2 (19), 97-117 [in Ukrainian].
- Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems {SEC(2011) 1063 final}*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN>
- Competences for Lifelong Learning. Key competences*. Retrieved from <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences>
- Developing future skills in higher education ET2020 – Peer Learning Activity (PLA)*. (2016): European Commission report. Retrieved from <http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2016-futureskillsreporten>
- ECML think tank. (2022): Transversal competences in foreign language education 8-9 February 2022 Report. The Council of Europe. Retrieved from <https://www.ecml.at/Portals/1/6MTP/project-hilden/documents/report-transversal-competences-EN>
- Hortigüela, Alcalá, D., Palacios, Picos, A., & López, Pastor, V. (2019). The Impact of Formative and Shared or Co-Assessment on the Acquisition of Transversal Competences in Higher Education. *Assess. Eval. High. Educ.*, 44, 933-945.
- Khomenko, O., Buhinska, T., Terletska, L., Hladkoskok, L., & Tanana, S. (2021). Formation of linguistic competence of a foreign language teacher (on the example of language) in the system of lifelong learning. *Laplage em Revista (International)*, 7, 518-527. Retrieved from file:///C:/Users/Expert/Downloads/1040-Texto%20do%20Artigo-1703-2-10-20210703
- Kosharna, N. V. (2015). Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly v zmisti dystsypliny «naukova anhliiska mov» [Formation of foreign language competence of future primary school teachers in the content of the discipline "scientific English"]. In *Inshomovna osvita pedahoha: vyklyky, problemy, perspektyvy [Foreign language teacher education: challenges, problems, prospects]: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 132-138). Kyiv. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/33691532> [in Ukrainian].
- Kraevska, O. (2011). Osvitnia polityka Yevropeiskoho Soiuzu: stanovlennia ta mekhanizmy realizatsii [Educational policy of the European Union: formation and implementation mechanisms]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Mizhnarodni vidnosyny [Bulletin of Lviv University. International relations series]*, 28, 53-65 [in Ukrainian].
- Langa, C. (2015). The contribution of transversal competences to the training of the educational sciences specialist. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, 180, 7-12.
- Matvienko, O. V. (2003). Yevropeiska intehratsiia i stratehiia rozbudovy osvritnikh system [European integration and the strategy of building educational systems]. *Naukovyi visnyk kafedry YuNESKO KNLU. (LINGUAPAX–VIII). Mova, osvita, kultura: naukovi paradyhmy i suchasnyi svit [Science Bulletin of the UNESCO Department of KNLU. (LINGUAPAX–VIII). Language, education, culture: scientific paradigms and the modern world]*, 7, 126-128 [in Ukrainian].
- Petrenko, V. O., & Bezugla, I. V. (2018). Formuvannia transversalnykh kompetentnosti v umovakh zakladu vyshchoi osvity [Formation of transversal competences in the conditions of a higher education institution]. *Suchasni problemy upravlinnia pidpriemstvamy: teoriia ta praktyka [Modern problems of enterprise management: theory and practice]*, 1-4. Retrieved from http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19440/1/Petrenko_Bezugla%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B

8%20%D0%A5%D0%9D%D0%95%D0%A3%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%C2018_[in Ukrainian].

- Popova, L. M. (2022). Ekzemplifikatsiia terminu «transversalnist» u suchasnomu naukovomu prostori cherez pryzmu pidhotovky maibutnoho fakhivtsia. *Innovatsiina pedahohika [Exemplification of the term "transversality" in the modern scientific space through the prism of training a future specialist]. Innovatsiina pedahohika [Innovative pedagogy]*, 48, 2, 165-169. Retrieved from http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/48/part_2/32 [in Ukrainian].
- Sá, M. J., & Serpa, S. *Transversal Competences: Their Importance and Learning Processes by Higher Education Students*. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2227-7102/8/3/126/htm>
- Serrano, R. M., Romero, J. A., Bello, M. J., & Pérez, J. D. (2011). Student Training in Transversal Competences at the University of Cordoba. *Eur. Educ. Res. J*, 10, 34-52.
- Transversal competences in foreign language education*. (2022). Retrieved from <https://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2020-2023/Transversal-comp-etencesinforeignlanguageeducation/Resources/tabid/5527/language/frFR/Default.aspx>
- Vasilieva, P. A. (2020). Shliakhy zabezpechennia efektyvnosti formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti v maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly v koledzhi [Ways of ensuring the effectiveness of the formation of foreign language communicative competence in future primary school teachers at the college]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Pedahohichni nauky [Bulletin of Zaporizhzhya National University. Pedagogical Sciences]*, 3 (36), II, 21-28 [in Ukrainian].
- Yatsiv, S. (2021). Metodichni aspekty protsesu formuvannia inshomovnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy (u konteksti "Zahalnoievropeiskykh rekomendatsii") [Methodical aspects of the process of formation of foreign language competence of future teachers of the English language (in the context of "All-European recommendations")]. *Molod i rynek [Youth and the market]*, 7-8, 108-113. Retrieved from <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/242609/240561> [in Ukrainian].

STEPANENKO L., POPOVA L.

National Academy of Managers of Culture and Arts Country

FORMATION OF TRANSVERSAL COMPETENCES IN A FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS: REGULATORY AND LEGISLATIVE ASPECTS

The article is devoted to the problem of researching the phenomenon of transversal competencies in modern global systems of professional training of the future teachers. The views of foreign scientists on the meaning of the concept of "transversal competence", the ways of forming transversal competences in the process of becoming specialists in the pedagogical profile, the role of foreign language training of specialists in the field of education in the formation of their competitiveness in modern conditions are considered. The 21st century professional environment is changing rapidly. Continuous development and modification of the international labor market, reorientation to the requirements of digital industry 4.0. create an urgent need for the introduction of transversal competences in educational programs of professional training of specialists in institutions of higher education. The main goal of innovation processes is the need to achieve integration and fusion of these skills in the development of specialized training programs for training future specialists to master a foreign language. The current socio-cultural and educational situation emphasizes the analysis and construction of opportunities for the formation and development of transversal competences in the process of foreign language training of future teachers. Therefore, it is advisable that in the process of learning from all program disciplines, the design of an appropriate educational foreign language environment, the continuous transformation of the acquired knowledge and skills into the basic foundations of transversal competences, which can be applied regardless of age and activity, should take place. In addition, the attitude and expectations of students in achieving transversal competencies should be taken into account. In the modern educational paradigm, the general level of requirements for foreign language training of teachers of various specialties is increasing, an important indicator in the professional growth of a teacher is his desire and ability for continuous learning throughout his life. Although transversal learning can be difficult and problematic, it has a positive dynamic, contributes to further effectiveness in the professional activity of a teacher.

Keywords: *transversal skills, transversal competence, professional training, teaching profession, foreign language training, educational space, higher education*

Стаття надійшла до редакції 20.05.2022 р.